

Confiscatie van Russische eigendommen met het oog op de wederopbouw van Oekraïne: juridische mogelijkheden

Mr. drs. H.M.A. over de Linden & prof. dr. C.M.J. Ryngaert, datum 22-06-2022

Datum

22-06-2022

Auteur

Mr. drs. H.M.A. over de Linden & prof. dr. C.M.J. Ryngaert^[1]

Folio weergave

Download gedrukte versie (PDF)

JCDI

JCDI:ADS653065:1

Vakgebied(en)

Bestuursrecht algemeen / Overheid en privaatrecht

Veel Russische oligarchen hebben waardevolle activa in het buitenland gestald. In tal van westerse landen bestaat de wens om huizen, jachten en andere activa van Russische oligarchen te bevriezen, confisqueren en beheren. Tegelijkertijd lijkt het met de uitvoering van die wens nog niet zo'n vaart te lopen, zo is gebleken uit nieuwsberichten van begin april jl. In deze bijdrage wordt verkend wat de juridische mogelijkheden zijn van de confiscatie van en beslag op Russische eigendommen.

1. Inleiding

De onrechtmatige Russische militaire operatie tegen Oekraïne heeft grote schade aan Oekraïne en Oekraïense burgers toegebracht.^[2] De totale economische verliezen in Oekraïne worden op dit moment op 600 miljard US dollar geschat.^[3] Er circuleren intussen ideeën om een 'Marshall-plan' voor de wederopbouw van Oekraïne op te tuigen,^[4] of een internationale claimscommissie te lanceren.^[5] Recent is door de Britse NGO *Ceasefire* ook een concrete routemap ontwikkeld om de aan Oekraïne veroorzaakte schade te repareren.^[6] Een cruciale vraag daarbij is hoe de wederopbouw van Oekraïne precies gefinancierd zal worden. Aangezien Rusland de schade heeft veroorzaakt, ligt het voor de hand deze schade op Rusland te verhalen. Het is evenwel onwaarschijnlijk, zeker op korte termijn, dat Rusland zijn verantwoordelijkheid zal nemen.^[7] Rusland en Russische oligarchen hebben echter waardevolle activa in het buitenland gestald. Het Westen heeft een aantal van deze activa reeds bevroren. Nu is aan de orde of ze ook in beslag genomen of geconfisqueerd kunnen worden, waarbij de opbrengsten ten dienste zouden staan van de wederopbouw van Oekraïne.^[8] Een dergelijke demarche is juridisch gezien echter niet vanzelfsprekend.

In deze bijdrage gaan we de juridische mogelijkheden na voor confiscatie van (en beslag op) Russische eigendommen. De nadruk ligt daarbij op de Europese (EU) en Nederlandse context, al woedt de discussie zonder twijfel ook buiten Europa.^[9] We maken een onderscheid tussen confiscatie van eigendommen van Russische oligarchen en confiscatie van (dan wel beslag op) eigendommen van de Russische Federatie, omdat deze eigendommen aan een verschillend rechtsregime zijn onderworpen. Aan Russische oligarchen komt het recht op eigendom toe, terwijl Rusland recht op staatsimmunitet heeft. In deze bijdrage beargumenteren we dat deze rechten evenwel niet absoluut zijn: onder bepaalde voorwaarden is confiscatie (of beslag) mogelijk. Wij zien vooral kansen via '*non conviction based confiscation*' van eigendommen van Russische oligarchen, voor zover deze gelinkt kunnen worden aan bepaalde misdrijven. We zijn kritischer over de mogelijkheden van confiscatie van Russische staatseigendommen.

In paragraaf 1 bespreken we de confiscatie van eigendommen van Russische oligarchen. In paragraaf 2 gaan we in op de confiscatie van eigendommen van de Russische staat, in het bijzonder tegoeden die de Russische Centrale Bank in het buitenland heeft gestald. In paragraaf 3 verkennen we de mogelijkheden van beslag op Russische staatseigendommen op basis van private procedures.

2. Confiscatie van eigendommen van Russische oligarchen: inventarisatie van de mogelijkheden

Sinds de Russische invasie in Oekraïne van 24 februari 2022 zijn in ruim drie maanden tijd bijna duizend Russische oligarchen, politici en ambtenaren aan de reeds bestaande lijst van door de EU gesanctioneerde personen toegevoegd.^[10]